

INHOUDSOPGAVE

KLIMAATVERANDERING: SNELLE WERELDWIJDE ACTIE NODIG!	5
INTERNATIONAAL POLITIEK KADER	6
1. Internationale mobilisatie: context en uitdagingen	6
2. Het Europese klimaatelan	7
3. Nieuw internationaal akkoord is noodzakelijk	7
10 CRITERIA VOOR EEN DOELTREFFEND INTERNATIONAAL KLIMAATBELEID	8
Een bijdrage van alle actoren en alle landen om het hoofd te bieden aan een mondiale uitdaging	9
Voor een efficiënte bijdrage van de Belgische en Europese ondernemingen	10
Bij voorrang handelen daar waar dat het doeltreffendst is	11
Onmogelijk de uitdaging aan te gaan zonder technologische innovatie en vooruitgang	13

KLIMAATVERANDERING: SNELLE WERELDWIJDE ACTIE NODIG!

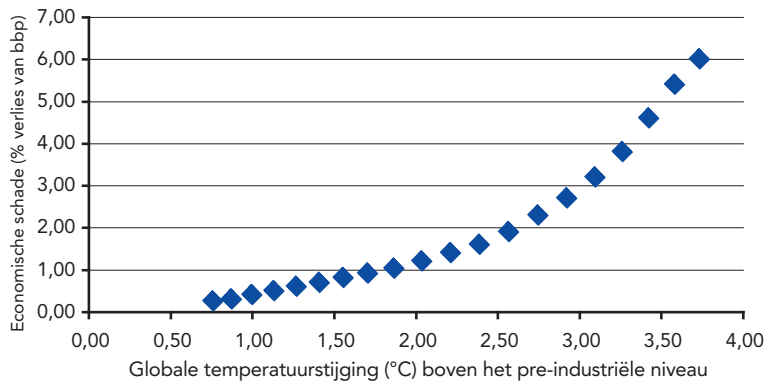
De aan menselijke activiteit toe te schrijven mondiale uitstoot van broeikasgassen (BKG's) is sinds de pre-industriële periode fors toegenomen: +70% sinds 1970 volgens het jongste IPCC-rapport (*). Deze stijging van de BKG-concentratie in de atmosfeer versterkt het broeikaseffect te wijten aan natuurlijke processen, waardoor de gemiddelde temperatuur op aarde stijgt. Er was een stijging met 0,74°C tussen 1906 en 2005. Deskundigen en internationale organisaties zijn formeel: zonder ambitieus beleid zal deze trend alleen maar versnellen, met ernstige en zelfs onomkeerbare gevolgen voor mens en milieu! Verscheidene politieke beslissingen, met name op het niveau van de Verenigde Naties, beogen de globale klimaatopwarming te beperken tot minder dan 2°C ten opzichte van het pre-industriële peil om een klimaatverandering met schadelijke gevolgen te vermijden. Volgens wetenschappers is één van de voorwaarden om

Als we niet onmiddellijk handelen, zal de economische schade enorm zijn

(Bron: OESO, The economics of climate change mitigation: how to build the necessary global action in a cost effective manner, 2009).

(*) IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change.

kans te maken deze doelstelling te halen, dat we de piek inzake globale uitstoot van BKG's bereiken rond 2015. Hoe later dit emissieplafond wordt bereikt, hoe ernstiger het risico dat we lopen zal zijn en hoe groter – of zelfs niet te realiseren – de noodzakelijke uitstootverminderingen zullen zijn... En hoe hoger de kosten zullen uitvallen. Het IPCC toont aan dat bij een temperatuurstijging met 2°C het economisch nadeel 1,5% van het bbp zou bedragen, terwijl dit bij een stijging met 3,75°C zou oplopen tot 6% van het bbp. Om zowel de schadelijke gevolgen als de globale factuur te beperken, is een ambitieuze, snelle en internationale actie onontbeerlijk.

1. Internationale mobilisatie: context en uitdagingen

CONTEXT

Het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) dat in 1992 in Rio de Janeiro werd ondertekend, is de eerste mobilisatie rond een gemeenschappelijke doelstelling op internationaal niveau om de klimaatverandering tegen te gaan. Het heeft als doel de concentratie van BKG's in de atmosfeer te stabiliseren op een niveau waar een gevaarlijke verstoring van het klimaatsysteem door de mens wordt voorkomen. De ondertekenende partijen bij het UNFCCC zijn verdeeld in twee groepen van landen: 41 Annex I-landen (geïndustrialiseerde landen, waaronder 25 EU-lidstaten, de VS, Japan, Rusland...) die reductieverbindenissen hebben, en 144 niet-Annex I-landen (ontwikkelingslanden, inclusief China, India, Brazilië,...) die niet aan reductieverplichtingen onderworpen zijn. Het belangrijkste beslissingsorgaan binnen het UNFCCC is de 'Conference of the Parties' (COP), die ieder jaar bijeenkomt.

Het Kyoto-protocol, dat in 1997 werd gesloten in het kader van het UNFCCC, legt aan de ondertekenende geïndustrialiseerde landen de verplichting op hun BKG-uitstoot over de periode 2008-2012 met gemiddeld 5% te verminderen ten opzichte van 1990. Enkel de VS, de grootste uitstoter van BKG's per inwoner ter wereld, hebben dit

protocol niet geratificeerd en hebben dus geen becijferde verplichtingen inzake uitstootvermindering.

UITDAGINGEN

De eerste verbintenisperiode van het Kyoto-protocol eindigt op 1 januari 2013. De COP's van Kopenhagen (2009) en Cancún (2010) hebben niet tot een bindend internationaal akkoord geleid. Toch hebben ze bepaalde resultaten opgeleverd, zoals een consensus over de limiet voor de globale opwarming op 2°C ten opzichte van het pre-industriële niveau, of de aanleg van een Groen klimaatfonds ('Green Climate Fund') voor de ontwikkelingslanden. Verscheidene landen hebben tegen 2020 ook vrijwillige toezeggingen ('pledges') gedaan, maar het staat vast dat die niet bindende doelstellingen niet zullen volstaan om de 2°C-limiet te realiseren.

Een grote uitdaging voor de onderhandelingen van de komende COP te Durban in december 2011 blijft, ook al zijn de kansen gering, het aangaan van een tweede verbintenisperiode van het Kyoto-protocol. Het is namelijk van cruciaal belang een juridisch vacuüm na 2012 te vermijden. Te Durban zullen nog andere belangrijke punten worden besproken, zoals de verhoging van de 'pledges', het operationeel maken van het 'Green Climate Fund', de ontbossing en de overdracht van technologie.

2. Het Europese klimaatelan

In het kader van het Kyoto-protocol moet de EU in haar geheel haar BKG-uitstoot tussen 2008 en 2012 met 8% verminderen ten opzichte van 1990. De EU is in dit stadium ook de enige regio ter wereld met een wettelijk klimaatkader dat verder reikt dan 2012. Met haar in 2008 goedgekeurd 'Energie- en Klimaatpakket' verbindt de EU er zich namelijk toe om tegen 2020 haar BKG-uitstoot te verminderen, met 20% eenzijdig en met 30% als er een bevredigend internationaal akkoord wordt gesloten. Bovendien verbindt de EU zich ertoe haar energie-efficiëntie met 20% te verbeteren en haar aandeel hernieuwbare energie in haar eindverbruik op 20% te brengen. Naast haar verbintenissen tegen 2020 heeft de EU ook een langetermijnvisie ontwikkeld via haar 'routekaart naar een competitieve koolstofarme economie in 2050'. Dit document heeft nog geen bindende waarde en wil vooral de weg bereiden om de BKG-uitstoot tegen 2050 met 80% - 95% te verminderen ten opzichte van 1990 (*). Een klimaatvisie voor de komende 40 jaar vastleggen is positief, in het bijzonder voor de voorspelbaarheid. Deze routekaart bevat echter verscheidene kritieke punten, onder meer het feit dat aan de Europese actie niet duidelijk de voorwaarde is gekoppeld dat er een voor iedereen bindend internationaal akkoord met een blik op 2050 moet zijn gesloten.

3. Nieuw internationaal akkoord is noodzakelijk

Met haar post-2012-initiatieven neemt de EU het wereldleiderschap rond de strijd tegen de klimaatverandering op zich. Als de andere landen van de wereld dit elan niet volgen, zal de mondiale BKG-uitstoot in 2050 met 1,5 vermenigvuldigd zijn. De uitstoot van de BRIC-landen (Brazilië – Rusland – India – China) zal, in absolute cijfers, in 2030 meer bedragen dan die van alle OESO-landen samen. De EU zal op dat moment minder dan 10% van de CO₂-werelduitstoot vertegenwoordigen. Ze kan dus de uitdaging van de klimaatverandering niet in haar eentje oplossen. Bovendien zou haar geïsoleerde actie wel eens hinderlijk kunnen zijn voor het concurrentievermogen van de Europese bedrijven. Een bindend internationaal akkoord met duidelijke doelstellingen voor elk land is dan ook een must.

(*) Waarvan 80% uitsluitend moet gerealiseerd worden met intra-Europese maatregelen.

10 CRITERIA VOOR EEN DOELTREFFEND INTERNATIONAAL KLIMAATBELEID

Een bijdrage van alle actoren en alle landen om het hoofd te bieden aan een mondiale uitdaging

1. Alle grote uitstoters moeten de doelstellingen helpen halen
2. Alle actoren moeten hun steentje bijdragen

Voor een efficiënte bijdrage van de Belgische en Europese ondernemingen

3. Nood aan een 'level playing field'
4. Naar één mondiale prijs voor koolstof

Bij voorrang handelen daar waar dat het doeltreffendst is

5. Passende en transparante financiering is nodig
6. Energie-efficiëntie als sleutelement van de oplossingen
7. Een gediversifieerde energiemix is onontbeerlijk
8. Flexibiliteitsmechanismen zijn absoluut noodzakelijk

Onmogelijk de uitdaging aan te gaan zonder technologische innovatie en vooruitgang

9. De cruciale rol van innovatie en van technologische vooruitgang
10. Een evenwichtige benadering betreffende intellectuele-eigendomsrechten

1. Alle grote uitstoters moeten de doelstellingen helpen halen

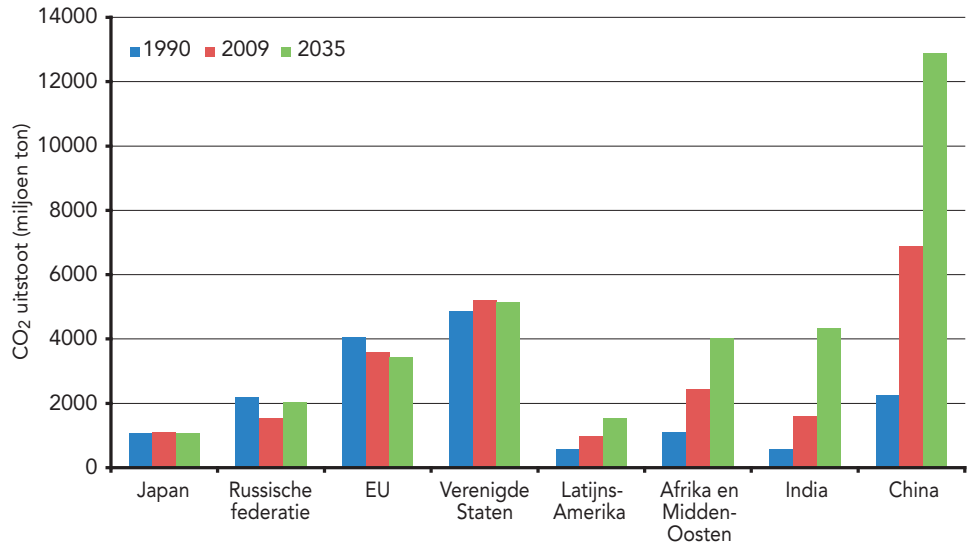
Sinds de ondertekening van het UNFCCC in 1992 is de wereld fundamenteel veranderd en vormen de niet-Annex I-landen (ontwikkelingslanden) niet langer een homogene groep. Gezien hun economische en demografische groei zijn China, India en Brazilië ondertussen grote uitstoters geworden. Voorts zal de EU in 2035 slechts 7,9% van de CO₂-werelduitstoot vertegenwoordigen. Een geïsoleerde Europese actie kan dus het probleem niet oplossen.

2. Alle actoren moeten hun steentje bijdragen

De bedrijven mogen niet de enige spelers zijn die door een klimaatakkoord worden geviseerd. De overige spelers, zoals de landbouw, het vervoer, de overheid en de gezinnen – die samen 52% van de werelduitstoot vertegenwoordigen – moeten eveneens hun verantwoordelijkheid nemen en hun emissies verminderen.

De economische en klimaatkaarten worden anders verdeeld

(Bron: IEA, World Energy Outlook, 2011)

3. Nood aan een 'level playing field'

Een efficiënte bijdrage van de Europese ondernemingen aan de bestrijding van de klimaatverandering vereist een 'level playing field' dat ervoor zorgt dat de in Europa opgelegde lasten vergelijkbaar zijn met die in de rest van de wereld. Zonder dat 'level playing field' komt niet alleen de goede afloop van de klimaatuitdaging in het gedrang, maar ook de Europese concurrentiekracht en tewerkstelling. Het risico is groot dat we te maken krijgen met 'carbon leakage' (koolstoflekkage). Dat wil zeggen verplaatsing van productie en van nieuwe investeringen naar regio's met minder strenge klimaatverplichtingen. De OESO toont aan

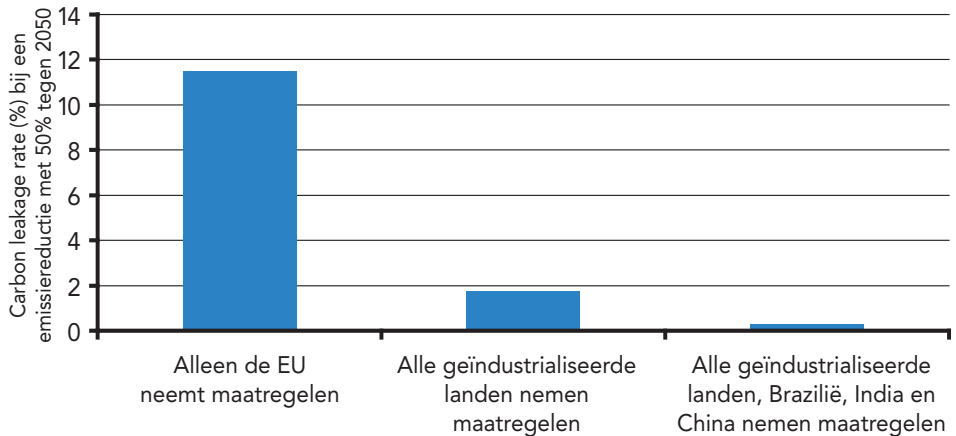
dat de koolstoflekken zouden kunnen oplopen tot 11,5% als de EU eenzijdig handelt. Een actie van alle geïndustrialiseerde landen samen zou het probleem al aanzienlijk verminderen (1,7%) en indien ook nog de BRIC-landen zouden meedoen, dan zou het zelfs mogelijk kunnen worden voorkomen (0,2%).

4. Naar één mondiale prijs voor koolstof

Volgens verschillende studies, waaronder die van de OESO, draagt een mondiale koolstofmarkt bij aan het goedkoper halen van de noodzakelijke emissiereductiedoelstellingen.

Wereldwijde actie vermindert aanzienlijk het risico van koolstoflekkage

(Bron: OESO, The economics of climate change mitigation: Policies and options for global action beyond 2012, 2009)

5. Passende en transparante financiering is nodig

Het Akkoord van Cancún voorziet dat de geïndustrialiseerde wereld bijdraagt aan het bestrijdings- en aanpassingsbeleid van de ontwikkelingslanden: een bedrag van 30 miljard USD tegen 2012 en vervolgens 100 miljard USD per jaar tot 2020. De financiering zal een hoofdonderwerp van de internationale onderhandelingen blijven omdat ze voor vele landen van cruciaal belang is. De budgetten moeten volgens de beste kosten/kwaliteitsverhouding worden aangewend, door bij voorrang die projecten te realiseren die het minst duur zijn en die de grootste vermindering van de BKG-uitstoot met zich meebrengen.

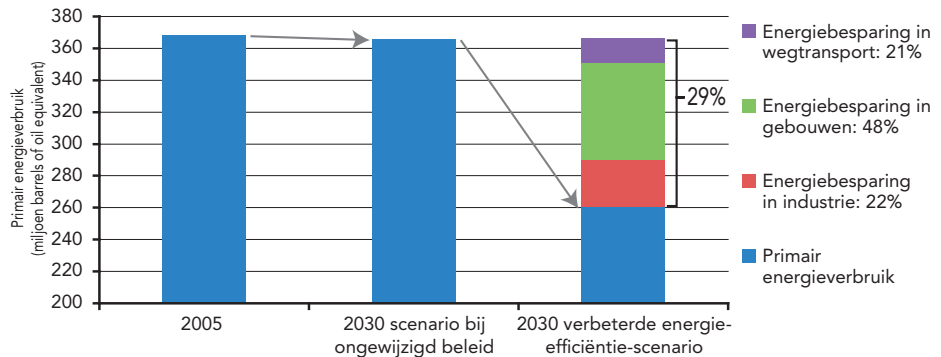
Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan het nog onderbenutte energie-efficiëntie-potentieel

(Bron: McKinsey, Pathways to World-Class Energy Efficiency in Belgium, 2009)

6. Energie-efficiëntie als sleutelement van de oplossingen

McKinsey toont aan dat meer energie-efficiëntie de goedkoopste manier is om de BKG-uitstoot te verminderen. In België bijvoorbeeld, zou tegen 2030 het potentieel voor energie-efficiëntie 29% bedragen. De bijzonderheden per sector wijzen uit dat tegen 2030 48% energie zou kunnen worden bespaard in de bouw, 22% in de industrie en 21% bij het transport. Een doeltreffend klimaatbeleid moet dan ook bijzondere aandacht besteden aan energiebesparing, en zich daarbij concentreren op het zowel in de overheidssector als in de privésector nog onderbenutte potentieel.

Het is ook erg belangrijk energie-efficiëntie niet te verwarren met een absolute vermindering van het energieverbruik ten koste van de productie: efficiënte bedrijven moeten nog de mogelijkheid hebben te groeien.

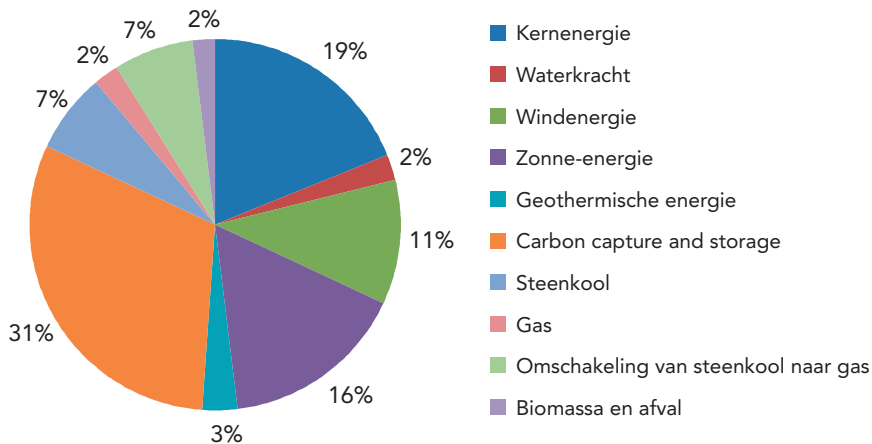

7. Een gediversifieerde energiemix is onontbeerlijk

Volgens het Internationaal Energieagentschap vereist het verminderen van de CO₂-uitstoot een gediversifieerde energiemix, gebaseerd op hernieuwbare energie, kernenergie en fossiele brandstoffen met koolstofopvang en -opslag. Een gediversifieerde energiemix is ook onontbeerlijk omdat zij het mogelijk maakt de emissiereductiekosten te verminderen en de bevoorradingszekerheid te waarborgen.

Een gediversifieerde energiemix is onontbeerlijk om de CO₂-uitstoot tegen een lage kostprijs te verminderen

(Bron: OESO/IEA^a, Energy technology perspectives, 2010)

8. Flexibiliteitsmechanismen zijn absoluut noodzakelijk

Flexibiliteitsmechanismen zoals de 'Joint Implementation' ('Gezamenlijke uitvoering') en het 'Clean Development Mechanism' ('Mechanisme voor schone ontwikkeling') hebben tot doel emissiereductieprojecten in respectievelijk geïndustrialiseerde en ontwikkelingslanden te financieren. Ze werden ingevoerd door het Kyoto-protocol en maken het mogelijk om goedkopere verminderingen van BKG-emissies te realiseren. Ze moeten behouden worden, maar tegelijk ook vereenvoudigd, verbeterd en uitgebreid. Elke ongerechtvaardigde geografische en technologische beperking die er zou kunnen toe leiden dat een aanzienlijk potentieel voor uitstootvermindering wordt genegeerd, dient te worden vermeden.

9. De cruciale rol van innovatie en van technologische vooruitgang

Nieuwe technologieën ontwikkelen en ontplooiën vormt een uiterst belangrijk element van de strijd tegen de klimaatverandering. De huidige technologieën hebben het zeker al mogelijk gemaakt de BKG-uitstoot in Europa te verminderen. Toch zal het niet mogelijk zijn om de klimaatdoelstelling te halen zonder doorbraaktechnologieën. Bovendien toont de OESO aan dat de ontwikkeling van dergelijke technologieën de kosten van de klimaatverandering tegen 2050 kan halveren. Volgens het Internationaal Energieagentschap zijn de overheidsuitgaven voor O&O op energiegebied vandaag echter heel wat lager dan aan het eind van de jaren '70, ten tijde van de tweede oliecrisis. Om de klimaatuitdaging aan te gaan, kunnen we ons niet veroorloven op dergelijke uitgaven te besparen, zelfs in een moeilijke budgettaire situatie.

De trend van de publieke O&O-uitgaven op energiegebied moet omgebogen worden

(Bron: OESO/IEA^o, Energy technology perspectives, 2010)

10. Een evenwichtige benadering betreffende intellectuele-eigendomsrechten

Billijke afspraken rond de overdracht van technologie die zowel de verzachting van als de aanpassing aan de klimaatverandering bestrijken, kunnen slechts in het kader van evenwichtige akkoorden over de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten. A fortiori in een context waarin innovatie en technologische vooruitgang broodnodig zijn. Opmerkelijk is wel dat noch in het UNFCCC, noch in het Kyoto-protocol, intellectuele-eigendomsrechten worden vermeld wanneer er over transfers van technologie gesproken wordt.

